

L'affaire Dreyfus

J'accuse...!" Het is misschien wel een van de beroemdste quotes uit de Franse geschiedenis, geuit naar aanleiding van de zogenaamde 'L'affaire Dreyfus'. Maar waar ging deze Dreyfus-affaire nu precies over? En wat heeft deze gebeurtenis in hemelsnaam te maken met een liedrecital?

De Dreyfus-affaire was een politieke en gerechtelijke crisis in Frankrijk aan het eind van de 19e eeuw. Het draaide om Alfred Dreyfus, een Joodse kapitein in het Franse leger, die in 1894 ten onrechte werd beschuldigd van hoogverraad. Toen er bewijs opdook waaruit bleek dat Dreyfus onschuldig was en dat de werkelijke spion, Ferdinand Walsin Esterhazy, beschermd werd door de legerleiding, veroorzaakte dit een enorme tweedeling in de Franse samenleving. Ondanks het bewijs werd Dreyfus aanvankelijk niet vrijgesproken, terwijl Esterhazy vrijuit ging.

De affaire verdeelde Frankrijk in twee kampen: de zogenaamde *dreyfusards*, die in Dreyfus' onschuld geloofden en antisemitisme en corruptie in het leger en bij de overheid aan de kaak stelden, en de *anti-dreyfusards*, die Dreyfus bleven beschuldigen en het leger steunden. Prominente figuren zoals de schrijver Émile Zola, die de beroemde open brief "J'accuse...!" publiceerde, speelden een cruciale rol in de verdediging van Dreyfus.

Uiteindelijk werd Dreyfus in 1899 opnieuw berecht en hoewel hij wederom schuldig werd bevonden, kreeg hij gratie. Pas in 1906 werd hij volledig gerehabiliteerd en kreeg hij zijn militaire rang terug.

De Dreyfus-affaire had een diepe impact op de Franse samenleving en politiek, en benadrukte de kwesties van antisemitisme, gerechtelijke dwalingen en de macht van het leger in Frankrijk. Weinig mensen weten echter dat de Dreyfus-affaire ook van grote invloed was op de muziekwereld. Het verdeelde componisten in verschillende kampen en beïnvloedde hun compositiestijlen. Zo sprak Edvard Grieg, de Noorse componist, zich bijvoorbeeld uit tegen de onrechtvaardige behandeling van Dreyfus en annuleerde hij uit protest een concerttournee in Frankrijk. Deze actie, waarmee hij zijn carrière en reputatie in Frankrijk riskeerde en die hem zelfs dreigbrieven opleverde, toonde zijn solidariteit met de *dreyfusards*. Griegs protest illustreert hoe artiesten hun invloed gebruikten om misstanden aan de kaak te stellen.

Naast Grieg waren er nog vele andere componisten betrokken aan beide zijden. Er was reuring volop: zo had je de twee rivaliserende scholen, de Schola Cantorum en het Conservatoire, die ruzieden over de muzikale weg die Frankrijk moest inslaan. Niet alleen muzikale argumenten speelden daarbij een rol, ook politieke invloeden wogen zwaar. En dan had je nog de 'onafhankelijken', die liever geen partij kozen. Zij riepen vooral op tot verzoening.

Aan de hand van het verhaal van de Dreyfus-affaire hoort u liederen die geschreven zijn in deze periode. De elf componisten die de revue passeren speelden allen een rol in deze muzikale strijd: Gabriel Fauré, Vincent d'Indy, Charles Bordes, Alfred Bruneau, Albéric Magnard, Camille Saint-Saëns, Edvard Grieg, Claude Debussy, Ernest Chausson, Jules Massenet en Maurice Ravel.